

Nr 277.

Av herr **Lithander**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, med förslag till förordning angående förbud under viss tid om införsel till och försäljning inom riket av öl.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 230 har regeringen framlagt förslag till förordning angående förbud till och med 30 september 1923 mot införsel och försäljning inom riket av öl.

Som skäl härtill anför finansministern, att den utredning, som av sakkunniga givits av maldrycksfrågan, från olika håll ansetts icke vara uttömmande och att en ny utredning bör äga rum att framläggas i så god tid, att nästa riksdag skall sättas i stånd att fatta beslut. Statsrådet erkänner, att försäljning av öl för närvarande endast äger rum i mycket ringa omfattning och att någon tillverkning av öl icke förekommer inom landet. Han förklarar, att det saknas anledning antaga att även utan särskild lagstiftning tillverkning av öl kommer till stånd under utredningstiden, men han befarar, att importen skulle kunna bli så avsevärd, att den kunde tänkas förmå de svenska bryggerierna att upptaga öltillverkningen.

Denna farhåga synes vara ogrundad. Tillgängliga statistiska uppgifter ge vid handen, att importen av utländskt öl under de senare åren har varit ytterst obetydlig, och det finnes ingen anledning förmoda, att den under det utredningsår, som nu föreligger, skall antaga större omfattning. Under år 1920 utgjorde importen av utländskt öl och porter sammanlagt endast omkring 350 hektoliter. Under 1921 var motsvarande siffra omkring 450 hektoliter, ökningen huvudsakligen härrörande av stegrad efterfrågan av porter. Hur försvinnande små dessa siffror äro framgår däraf, att landets hela konsumtion av maldrycker under ett normalt år uppgår till i runt tal 2 miljoner hektoliter. Härtill kommer, att ölet numera är förlagt under motboks kontroll och att dess import

och försäljning skall äga rum genom systembolagen. Men om således en sannolikhet talar för att importen fortfarande och under utredningsåret förblir oväsentlig — icke minst på grund av de höga försäljningspriser, som systembolagen hålla — så följer härav, att den av finansministern befarade konsekvensen ännu mindre föreligger.

Om således det enda skäl, som finansministern anför som stöd för den kungl. propositionen, synes sakna stöd i verkligheten, så kunna enligt min uppfattning goda och vägande skäl anföras gentemot ett bifall till propositionen. Det skall till en början erinras om 1917 års rusdrycksreform, enligt vilken även ölet förlades under motboks kontroll. Denna reform har ännu icke kunnat prövas i verkligheten på grund av krisåren och de hinder, de lade i vägen för en tillverkning av starkare maltdrycker och — senare — till följd av systembolagens deklarerade oförmåga att tills vidare ombesörja ölförsäljningen. Det måste förefalla oegentligt, att innan en så betydelsefull reform hunnit prövas, skrida till ett provisoriskt förbud, som alltför lätt kunde övergå i ett permanent. Utan prövning av vad reformen innebär skulle därmed kunna hända, att vår äldsta och ur rusdryckssynpunkt minst skadliga folkdryck kanske för alltid försvunne. Det måste erkännas såsom oegentligt att vi *just nu*, då kontroll mot missbruk av öl för första gången föreligger, skrida till ett förbud — och detta innan kontrollen hunnit sättas i verket. Att vårt folk samtidigt har rätt att — visserligen även det under kontroll — för konsumtion använda de mest skilda sorter av stark spirituosa, vare sig svensk eller utländsk, kan icke undgå att verka synnerligen motsägelsefullt.

Här är icke meningen att ingå på ett försvar av ölet såsom folkdryck. Att hela den germanska världen har en annan uppfattning därav än den, som här i landet praktiseras, är bekant. Känt är också att man i Norge tvingats att medgiva tillverkning icke endast av vanligt öl utan även av det starka s. k. bockölet, vilket tillhandahålles utan besvärande restriktiva bestämmelser. En erfarenhet, som icke längre kan sättas i tvivelsmål, enär den bekräftas av såväl polismyndigheterna som av statistiken, ger vid handen, att sedan bockölet och de starkare ölsorterna kommit i handeln icke endast surrogatsuperiet väsentligt avtagit utan även vinimporten gått ner betydligt. Det är känt att det just var den för ett land av Norges storlek enormt höga importen av lätta viner — under året 1919 importerades till Norge vin för en summa av omkring 42 miljoner kronor — och importens verkan för den norska handelsbalansen, som framkallade tanken att mot de utländska vinerna spela ut det inhemska ölet. Resultatet har blivit det avsedda.

Min uppfattning att det skulle vara oklokt, om riksdagen inläte sig på ett visserligen tillfälligt ölförbud, som å frågans nuvarande läge dessutom har karaktären av en ren överloppsgärning, har stärkts genom ett par uttalanden från vetenskapligt och medicinskt håll. I Svenska dagbladet för 31 mars förekommer en intervju med vårt lands främsta auktoritet på ämnesomsättningens område, professorn vid Karolinska institutet, *J. E. Johansson*, och med professor Johansson instämmer en av huvudstadens mest auktoritativa praktiserande läkare, överläkaren vid Stockholms sjukhem, doktor *E. O. Hultgren*. De uttalanden, som dessa bägge framstående och allmänt ansedda läkare göra, synas mig vara så anmärkningsvärda, att de väl förtjäna att här anföras.

»Innan professor Johansson gjorde ett uttalande som vetenskapsman och fysiolog ville han förutskicka, att han icke önskade framkalla någon som helst polemik. Han ville göra sitt inlägg så, att bland läkare och fysiologer inga som helst delade meningar kunna uppstå rörande riktigheten av hans uppfattning. Det var vetenskapens allmänna ståndpunkt han önskade framlägga.

Ur den synpunkten gjorde han gällande, att ölets nödvändighet ur medicinsk synpunkt icke kan vidhållas. Den gamla pilsnern var av ett visst värde vid en del magsjukdomar, men specialisten kan reda sig den förutan. Ölet är icke heller ur ämnesomsättningens synpunkt nödvändigt, men det måste erkännas vara till gagn. Det ligger i ämnesomsättningens natur, att man bör kunna bereda kroppen så mycken omväxling som möjligt i näringstillförsel. Gäller det att skaffa en sjuk eller klen person ett lätt stimulans, som för henne innebär en subjektiv tillfredsställelse eller en distraktion, så är det för specialisten och praktikern ett värdefullt tillskott att kunna anbefalla öl till omväxling med det skäligen intetsägande pilsnerdrickat. Det finns vin, men vin är relativt dyrt och ölet är alltid ett medel till. Man förbiser stundom vilket starkt behov en sjuklig eller svag person har av uppryckning, omväxling och förströelse.

Men ett gott öl har sin betydelse även för det friska samhället. Detta kan nu sägas med så mycket större bestämdhet, sedan ett allmänt och motbjudande missbruk torde vara förhindrat med 1917 års reform. Professor Johansson måste både såsom människa och vetenskapsman allvarligt varna mot den oresonliga kamp mot livets njutningsmedel, som kännetecknar vår tid. Det är ett allmänt intresse att förhindra överdrifter i njutningsbegäret, men att stämpla behovet av njutningsmedel såsom ett syndigt begär är också en överdrift. Det moderna livet är så hårt pressande och erbjuder så få glädjeämnen, att människorna äro i behov av njutningsmedel. Detta gäller icke minst kroppsarbetarna, som ha ett enformigt arbete och ett ofta glädjelöst liv. Tobaken innehåller utan tvivel ett ganska skarpt gift och snuset är både skadligt och snuskigt, men man vågar icke tänka på ett förbud. Det spelar en alltför stor roll som njutningsmedel och såsom en förströelse. Inom de ekonomiskt bättre situerade samhällsklasserna har man att tillgå vin. För den stora massan av befolkningen är ölet sedan gamla tider den naturliga njutningsdrycken, som aldrig kan komma att ersättas av pilsnerdrickat.

Professor Johansson slutade:

Det finns människor, som föreställa sig, att man på det absoluta förbudets väg, generation efter generation, skulle så småningom erhålla ett bättre släkte.

Även om ett sådant förbud vore möjligt att upprätthålla, så finns det intet bevis för satsens riktighet.

Doktor *Hultgren*, som uttryckte sig i korthet, instämde till alla delar med professor *Johansson*. Det var med missmod han förklarade sig se tidens överdrifter och dess begär på att pålägga individen tvång och försakelse. Han såg däri brist på manlighet och självkänsla. Något direkt medicinskt värde ville han icke tillerkänna ölet, även om pilsnern med fördel kan användas vid magsjukdomar, där patienten icke tål mjölk, och som en omväxling med grädde och vatten. Men även doktor *Hultgren* gav ölet en verklig betydelse för det friska samhället. Det har inom hela den germanska världen druckits i århundraden utan att några olägenheter för folkhälsan förekommit därav, och det kan förefalla egendomligt, att vi just nu, då kontroll mot missbruk för första gången föreligger, skrida till förbud. Doktor *Hultgren* tillerkände ölet en rent social betydelse såsom de stora massornas njutningsdryck och såsom sådan ansåg han det vara att föredraga framför andra och vida skadligare drycker. Pilsnerdricka kan gå an såsom måltidsdryck, men det är föga lämpligt enbart och som njutningsmedel.

Såsom avgörande skäl för riksdagen att intaga en avvisande hållning gentemot den nu föreliggande kungl. propositionen kan erinras om att 1920 års riksdag avtog ett av enskilda motionärer framlagt förslag om tillfälligt förbud på öl. Det begärdes då av herr C. G. Ekman m. fl. i första kammaren och av herr Sävström m. fl. i andra kammaren, att utredning skulle verkställas i maltdrycksfrågan därhän, att dylika drycker med över 3.6 volymprocent alkoholhalt icke skulle få inom landet tillverkas eller hit importeras. Dessutom hemställde motionärerna, att under den tid, som utredningen påginge, ölförbud skulle utfärdas. Bevillningsutskottet tillstyrkte den begärda utredningen men avstyrkte utfärdande av förbud och riksdagen följde bevillningsutskottet. Inga omständigheter ha sedan dess tillkommit, som kunde föranleda riksdagen att ändra ståndpunkt. Riksdagen har således redan tagit ställning till den fråga, som nu genom den kungl. propositionen underställts dess prövning.

Denna riksdagens hållning 1920 måste betecknas såsom en självklar följd av bevillningsutskottets dåvarande ståndpunkt. Utskottet betonade med synnerlig styrka, att den ifrågasatta utredningen förutsåg experiment med maltstarkare drycker än vårt nuvarande pilsnerdricka. Ett ölförbud under utredningstiden framstår då såsom olämpligt och hindrande. Den kungl. propositionen lämnar nämligen ingen utväg, som kunde anvisa, hur dylika försök överhuvud skola kunna komma till stånd.

Med stöd av ovanstående hemställes,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition, nr 230.

Stockholm den 31 mars 1922.

Edvard Lithander.